

psychologie
ve školní praxi

seminář

TEORETICKÁ TÉMATA

- 1. Psychologie výchovy a vyučování.
- 2. Vývoj psychologie v pedagogické praxi.
- 3. Teoretické koncepce a směry.
- 4. Metody psychologie.
- 5. Psychologický výzkum výchovy a vyučování.

PRAKTICKÁ APLIKACE

- 6. Učení a jeho druhy. Přeučení. Transfer a interference.
- 7. Výsledky učení (vědomosti, dovednosti a návyky; kompetence).
- 8. Vyučování z hlediska psychologie.
- 9. Příčiny školní úspěšnosti a neúspěšnosti.
- 10. Zkoušení žáků.
- 11. Typy výchovy.
- 12. Osobnost žáka současné školy.
- 13. Formativní vlivy působící na žáka.
- 14. Osobnost učitele.
- 15. Vztahy mezi učitelem a žákem.
- 16. Klima školní třídy a školy.
- 17. Závady (dificility) a poruchy chování ve škole.
- 18. Tvořivost.
- 19. Sebevýchova.
- 20. Psychohygienu, poradenství, psychoterapie.

ZÁKLADNÍ TÉMATA

- **UČENÍ** – přístupy, styly a strategie, podmínky, výsledky, zkoušení a hodnocení
- **KLIMA TŘÍDY** – vztahy mezi žáky, hierarchie, normy, konflikty
- **UČITEL** – předpoklady, hodnoty, priority, sociální role, zátěž, sebeevaluace
- **VZTAHY** – učitel –žák, učitel – rodiče, učitel – škola
- **ŽÁK** – osobnost, sebepoznání, osobnostní růst a škola
- **PORUCHY** – učení, chování
- **POMOCNÍCI** – nástroje, metody, poradenství

1. domácí úkol

Přečtěte si text na

<http://ceskomluvi.cz/ondrej-hausenblas-zapomenout-to-co-mi-nedava-smysl-je-zdravy-pristup/>

- najděte v něm myšlenku, s níž nesouhlasíte a napište proč
- zjistěte si, co je „Česko mluví o vzdělávání“ – nemusíte psát

hard x soft skills

tvrdé dovednosti – jsou měřitelné, patří sem věci, které se lze naučit např. z učebnice či následováním nějakého ustáleného postupu, často odborné dovednosti (používání gramatických pravidel, vaření, mluvení cizím jazykem)

měkké dovednosti – obtížně měřitelné dovednosti v oblasti sociální a sebeřízení – komunikativnost, efektivní komunikace, spolupráce, sebeprosazení, sebehodnocení
...

hard skills ze ZŠ

- čtení
- psaní
- počítání, vč. složitějších operací
- plavat, kotrmelec, přeskok přes kozu apod.
- cizí jazyky
- práce s PC
- všeobecný přehled
- ruční práce
- pravopis a gramatika
- ...

Co z toho bychom neuměli, kdybychom do školy nechodili?

soft skills ze ZŠ

- samostatnost
- dovednost učit se
- soužití a spolupráce s ostatními (i těmi, které jsem si nevybral)
- jednání s dospělými, s autoritami
- udržování vztahů s vrstevníky i dětmi z jiných věkových skupin
- timemanagement
- zodpovědnost/poslušnost
- řešení konfliktů
- řešení problémů (ve významu složité sociální situace i otázky k řešení)
- prezentační dovednosti
- ...

Většinou je škola přímo neučí, rozvíjejí se (virálně) v jejím prostředí.

2. domácí úkol

- Inspirováni svými životními zkušenostmi a rozhovorem z 1. DÚ napište, co by dle vás měla škola (ZŠ i SŠ) učit v oblasti soft skills.
- Zkuste to formulovat jako otázky. Např. Jak být spokojený v práci?
- očekávaný rozsah ± 5

SOFT SKILLS, KTERÉ BY MĚLA ŠKOLA CÍLENĚ UČIT

(z vašich DÚ)

VZTAH K SOBĚ I

- Jak získat sebeúctu, sebevědomí? Jak si vybudovat pozitivní vztah sám k sobě?
- Jak pracovat na svém sebepoznání, porozumět sám sobě?
- Jak se dále rozvíjet (vzdělání, osobnostní rozvoj...)?
- Jak se stát samostatným?
- Jak být dospělým? Jak se postarat sám o sebe?
- Jak být šťastným, spokojeným?
- Jak najít, co chci v životě dělat, co od života chci?
- Jak najít uplatnění? Jak být užitečný?
- Jak prožít plnohodnotný život a cítit se dobře?
- Jak sám sebe motivovat?
- Jak se nevzdávat, bojovat, být vytrvalý?

SOFT SKILLS, KTERÉ BY MĚLA ŠKOLA CÍLENĚ UČIT

(z vašich DÚ)

VZTAH K SOBĚ II

- Jak praktikovat duševní hygienu?
- Jak pracovat s chybami, které v životě udělám? Jak se postavit k neúspěchu?
- Jak řešit problémy?
- Jak se efektivně učit?
- Jak se umět (svobodně) rozhodovat?
- Jak odolávat stresu?
- Jak pracovat s časem, úkoly a cíli?
- Jak využít volný čas?
- Kde hledat pomoc?

SOFT SKILLS, KTERÉ BY MĚLA ŠKOLA CÍLENĚ UČIT

(z vašich DÚ)

VZTAH K OSTATNÍM

- Jak si budovat a udržovat vztahy k ostatním?
- Jak porozumět jednání druhých?
- Jak se prosadit? Jak argumentovat, vést diskusi?
- Jak (se) prezentovat?
- Jak předcházet konfliktům? Jak v nich obstát? Jak se bránit (slovní sebeobrana), být asertivní?
- Jak být tolerantní k druhým, respektovat jejich odlišnost?
- Jak poskytovat zpětnou vazbu, být konstruktivně kritický?
- Jak jednat s autoritou?
- Jak zvládnout týmovou práci? Jak umět spolupracovat?
- Jak být dobrým partnerem a rodičem?

SOFT SKILLS, KTERÉ BY MĚLA ŠKOLA CÍLENĚ UČIT

video k tématu

<http://youtu.be/n7m0VF2Y1eE>

VZTAH UČITELE A ŽÁKA

Jak dosáhnout vzájemného respektu, a tím
naplňovat potřeby a cíle obou stran

Co ovlivňuje vztah už na počátku?

DOSPĚLÝ X DÍTĚ

- vztah je nerovný
- dospělý má odpovědnost
- dospělý „nastavuje“ formu vztahu
- nic z toho neznamena, že by nemohl být partnerský – tj. obě strany se mohou respektovat, brát úvahu potřeby druhé strany, tolerovat se
- z bodu 3 vyplývá, že je to hodně na dospělém
- je dobré, když obě strany chápou, že se od toho druhého mají co naučit

výchovné přístupy současnosti

Tom Hodgkinson: Líný rodič. Jota 2009

http://ona.idnes.cz/chcete-li-mit-spokojene-deti-budte-lini-rodice-fo2-/deti.aspx?c=A090211_183447_ona_deti_ves

Manifest líného rodiče

1. Odmítáme myšlenku, že rodičovství vyžaduje těžkou dřinu.
2. **Zavazujeme se, že své děti necháme být.**
3. Odmítáme přebujelý konzum, jenž útočí na děti od chvíle, kdy se narodí.
4. Čteme jim poezii a fantastické příběhy bez mravních ponaučení, zpíváme.
5. Pijeme alkohol, aniž máme pocit viny.
6. Odmítáme své puritánské já.
7. Neplýtáme penězi za rodinné výlety za zábavou ani za dovolené.
8. Líný rodič je šetrný rodič.
9. Líný rodič je vynalézavý rodič.
10. Ráno zůstáváme v posteli tak dlouho, jak jen to jde.
11. Snažíme se nezasahovat.
12. Hrajeme si v polích a lesích.
13. Vyháníme je na zahradu a zavíráme dveře, abychom mohli uklidit dům.
14. Oba pracujeme tak málo, jak je to jen možné, zejména když jsou děti malé.
15. Čas je důležitější než peníze.
16. Šťastný nepořádek je lepší než skličující pořádek.
17. Pryč se školou.
18. Naplňujeme dům básněmi, hudbou a veselím.
19. Přijímáme odpovědnost.
20. Existuje mnoho cest.

výchovné přístupy současnost

Pavel Kopřiva, Tatjana Kopřivová, Jana Nováčková, Dobromila Nevolová:

Respektovat a být respektován

- knížka nabízí nástroje k uskutečnění dobrych výchovných záměrů
- cílem je vybudovat chování dětí na zvnitřněných hodnotách, podle nichž se budou chovat i bez kontroly

<http://www.respektovani.com/>

výchovné přístupy současnosti

Princip kontinua

ve zkratce např. zde:

<http://psychologie.cz/koncept-kontinua-pro-proti/>

výchovné přístupy současnosti

- Spojujícím prvkem je přístup k dítěti jako k partnerovi.
- Respekt k jeho potřebám, pocitům, názorům.
- Dítě má svobodu uvnitř vymezených hranic.
- Vyjadřováním respektu k němu ho zároveň učíme vyjadřovat respekt ostatním.
- Pokud dítě neponižujeme, nesnižujeme jeho hodnotu, nejednáme z pozice moci a agresivně, eliminujeme mnoho únikových a útočných reakcí.

Neefektivní způsoby komunikace

Proč nefungují?

- jsou prožívány jako nepříjemné

- snižují osobní hodnotu

- komunikují postoj „Jsi k ničemu!“

→ jsou mozky vyhodnoceny jako ohrožující (ne-bezpečné) → reagují nižší mozková centra → zabýváme se spíše prožitkem – vyrovnáním se s ohrožením → obsah požadavku a jeho smysl je potlačen
→ **neuděláme, co se po nás žádá**

Neefektivní způsoby komunikace

Proč je používáme?

- naučili jsme se je od svých rodičů a učitelů
 - mohou být krátkodobě efektivní
 - silná emoce nám zabraňuje přemýšlet a mít nadhled
 - stavějí nás do nadřazené pozice, a tím získáváme navrch → řešíme situaci vyvolávající negativní emoci
- a/nebo → silou uplatňujeme požadavek

Neefektivní způsoby komunikace

Reakce pak může vypadat takto:

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=7yk_BuODdMY

Neefektivní způsoby komunikace

1. **Výčitky, obviňování** – Ty zase (vždycky, nikdy, pořád) ...! Kdybys aspoň ...
2. **Poučování, vysvětlování, moralizování** – Měl/a bys sis uvědomit, že ..., Je normální, když...
3. **Kritika, zaměření na chyby** – Tohle jsi udělal/a špatně!
4. **Lamentace, citové vydírání** – Já (někdo) kvůli tobě musím...
5. **Zákazy, varování** – Nedělej to, nebo se ti stane ...!
6. **Negativní scénáře, proroctví** – Takhle to daleko nedotáhneš!
7. **Nálepkování** – Ty jsi takový lenoch. Á, naše loudalka přišla.

Neefektivní způsoby komunikace

8. **Pokyny** – Udělej ... Otevřete si učebnici...
9. **Příkazy** – Okamžitě běž a udělej ...! Ať už jsou ty židle nahoře!
10. **Vyhrožování** – Přestaň ..., nebo ...! Běda, jestli ...!
11. **Křik**
12. **Srovnávání, dávání za vzor** – Podívej se na..., vezmi si příklad z...
13. **Řečnické otázky** – Copak ty nechceš...? Jak si to představuješ? Jsi normální?
14. **Urážky, ponižování** – Tohle se dokáže naučit třikrát cvičenej pudl!
15. **Ironie, shazování** – To je náš génius! To ses tedy vyznamenal!

Jak to vnímáte? (z DÚ)

- Nejvíce nebezpečné a nepříjemné způsoby komunikace:

1. Urážky, ponižování (27x)
2. Ironie, shazování (20x)
3. Nálepkování (9x)
4. Křik (7x)

- Nejméně nebezpečné:

1. Pokyny (20x)
2. Zákazy, varování (6x)
3. Řečnické otázky (5x), kritika (5x)

- Nejčtetnější:

1. Pokyny (27x)
2. Příkazy (7x), poučování, moralizování (7x)

- Nejméně časté:

1. Urážky, ponižování (17 x)
2. Ironie, shazování (11x)
3. Lamentace (6x)

Jak to vnímáte? (z DÚ)2

- Co se týče ČETNOSTI, studenti se shodují, že se ve škole nejvíce setkávali s POKYNY a PŘÍKAZY. U ostatních komunikačních situací jsou jejich zkušenosti rozprostřeny po celé stupnici, přičemž nejvíce se rozcházejí v bodech VYHROŽOVÁNÍ a KŘÍK.
- V kritériu NEBEZPEČNOSTI se studenti téměř stoprocentně shodnou na nebezpečnosti bodů URÁŽKY, PONIŽOVÁNÍ a IRONIE, SHAZOVÁNÍ, dosti kritičtí jsou též u NÁLEPKOVÁNÍ a NEGATIVNÍ SCÉNÁŘE, PROROCTVÍ nebo VÝČITKY, OBVIŇOVÁNÍ. Nejvíce rozdílné postoje jsou zřetelné u KRITIKY, ZAMĚŘENÍ NA CHYBY, VYHROŽOVÁNÍ a v menší míře i u ZÁKAZŮ, VAROVÁNÍ a POKYNU.

* DÚ zpracovávali dva z vás jako náhradní práci, každý dostal polovinu odevzdaných DÚ.

Efektivní a respektující způsoby komunikace z vašich DŮ

- DOHODA pozitivně formulovaná - Když to stihnete, nebude domácí úkol.
- NABÍDKA VOLBY – Jak to chcete udělat? Chcete si opakovat každý sám, nebo společně?
- JAK TO UDĚLÁME? varianta volby
- POPIS - VĚC, NE ČLOVĚK, – kritizovat i chválit výsledek, případně konkrétní vlastnost, ne celého člověka - Vidím, že ještě nemají všichni nachystané učebnice. Ta rovnice není správně vypočítaná. To je dobrá slohová práce. Oceňuju, že jsi tak pečlivý.
- POUKAZOVÁNÍ NA PRAVIDLA – výtka je formulována obecně, jako připomenutí pravidel - Problémy neřešíme násilím. Na začátku hodiny máme nachystané pomůcky.
- VYSVĚTLENÍ – ZDŮVODNĚNÍ – Chci, abyste udělali, protože...
- KONSTATOVÁNÍ ČINNOSTI – teď počítáme, teď uklízíme
- BLÍZKOST – nemluvit pouze z „bezpečí“ za katedrou, přijít k oslovenému

Efektivní a respektující způsoby komunikace z vašich DŮ

- VYJADŘOVÁNÍ EMOCÍ, já-formulace: Mrzí mě, že jste neudělali..., Zlobím se, protože..., Rozčílilo mě, když...
- POZITIVNÍ OČEKÁVÁNÍ
- JASNÉ ZADÁVÁNÍ, opakování podstatného – podpořit přijetí všech informací, tj. jasně, stručně, zopakovat podstatné, využít tabuli apod., dát prostor na dotazy
- OVĚŘOVÁNÍ POROZUMĚNÍ, a tím podpora přijetí úkolu: Takže, co teď budeš dělat?
- ZDVOŘILE – i když jde o oprávněný požadavek, formulujeme jej zdvořile s použitím prosím a děkuji
- OSLOVOVÁNÍ – požadavek se posílí, pokud použijeme jméno, pozor na vhodné oslovení celé třídy
- INFORMOVÁNÍ o programu, co je čeká, co je cíl
- POCHOPENÍ – EMPATIE – Víím, že to není snadné...
- respektovat TEMPO a osobní TIMING, nechtít vše hned, nechat dokončovat či volit dobu, kdy bude úkol plnit
- PŘÍMO, JASNĚ – neočekávat, že bude pochopeno z náznaků či „obvykle“

Efektivní komunikační dovednosti a postupy

- neutrální význam, neposuzují a neohrožují
- snaha o respektující a partnerský přístup
- pečují o vzájemné vztahy a pomáhají k osobnímu rozvoji dítěte
- lze využít i při komunikaci s dospělými
- pro zvýšení účinnosti vhodné různě kombinovat

dle Respektovat a být respektován

Jsi fajn. Jen je třeba udělat...

1. popis, konstatování - *Vidím (slyším), že...*

- vhodné přidat: „*Tak co s tím uděláme?*“

2. informace, sdělení - *Je potřeba...; Tohle děláme (tak a tak)...; Pomůže, když...; Když..., tak...*

- seznamuje s důsledky, objasňuje smysluplnost

3. vyjádření vlastních očekávání a potřeb -

Očekávám, že...; Pomohlo by mi, kdyby...

- vyjadřujeme pozitivně, neříkat, co nechceme

Jsi fajn. Jen je třeba udělat...

4. možnost volby - *Uděláš to tak... nebo tak...;*
Můžeš si vybrat...

- zvyšuje vnitřní motivaci, volbu nutné respektovat

5. dvě slova – *Jirko,...!*

- stručnost zabraňuje zbytečným konfliktům

6. prostor pro spoluúčast a aktivitu dětí –

Co s tím uděláme?; A co si o tom myslíš ty?

- odbourává mocenský přístup, učí nebýt s problémy sám

Na co si dát pozor

- oprávněný požadavek x žádost o laskavost – laskavost je něco, co žák nemusí udělat, není to součástí jeho povinností, a pokud mne odmítne, nemohu si vyhovění vynucovat
- manipulace – při používání já-formulace a apelů na žáky je potřeba vyhnout se manipulativním formulacím:

„Jistě mi dáte za pravdu, že je normální plnit si své úkoly.“

„Jsi už velký, tak ti jistě nemusím připomínat...“

„Nebudu vám pomáhat, nejste už prvňáčci.“

Desatero pro komunikaci s rodiči

Následujících deset dobře míněných podnětů pro zlepšení komunikace učitele s rodiči není v žádném případě úplným výčtem všeho hlavního, co by se měl učitel snažit mít v komunikaci s rodiči na paměti. Smyslem je upozornit na některé základní a typické okolnosti komunikace s rodiči a podnítit učitele k tomu, aby se na základě svých zkušeností i studia pokusili tento výčet učinit úplnějším a pro svou praxi dobře uplatnitelným.

1. Stop imperativu

Vždy (snad kromě krajních případů ohrožujících život či zdraví dítěte) lze usilovat o partnerský vztah, i když se na počátku může zdát, že je to nemožné. I vztahy se vyvíjejí. K navození rovnocenného vztahu nepřispívají imperativy „*musíte*“, „*je nutné abyste*“...apod., je užitečnější je nahrazovat podmiňovacími výrazy typu „*měli bychom*“, „*zdá se, že by bylo dobré*“...apod.

2. Usnadnit porozumění

Je přirozené, že každý člověk nahlíží na svět jinak a svým individuálním způsobem mu rozumí. Porozumění rodiči lze usnadnit ověřujícími formulkami: „*Jestli jsem vám dobře rozuměl*“... „*myslíte to tak, že...*“ „*je to tak?*“...apod.

3. Vhodné naladění rodičů

Vhodný výběr prostředí (s možností volně se posadit) a uvítací přivítání s oceněním („*Jsem ráda, že jste si udělali čas*“... „*Ráda vás vidím a oceňuji vaši ochotu*“...) pomůže odstranit napětí a případně nedůvěru, a povzbudit rodiče ke spolupráci.

4. Začátek a konec pozitivní

Pro navození důvěry je užitečné začínat oceněním a pochvalou pro rodiče i dítě (vždy se něco najde), prostřední část rozhovoru věnovat problémům a nesnázím a závěr rozhovoru doporučením, optimistickému naladění, pozitivnímu přeznačkování (rodičů i sebe sama) a vyjádření víry v lepší budoucnost.

Desatero pro komunikaci s rodiči

5. Společné dohody

Větší naději na úspěch mají postupy a doporučení, kterým rodič věří, které sám vysloví, kterých je spoluvůrcem. Rodičovskou kreativitu v tomto směru lze povzbudit slůvky: „A zkoušeli jste už něco...“, „Co byste doporučovali...“, „Kdy se vám již podařilo...“ „Jak to vidíte vy?...“

6. Čas

Naslouchání je mnohdy užitečnější než mluvení. Je třeba nejprve rozumět a pak teprve mluvit. Pro vlastní bezpečí (i pro informovanost rodičů) bývá rozumné předem se s rodiči dohodnout společně na stráveném čase. Není neslušné předem upozornit: „Jsem ráda, že vám mohu nyní věnovat 10 minut“... „představuji si naši konzultaci asi na půl hodiny, můžeme pokračovat příště...“

7. Společné problémy

Učitel hovořící o problému žáka se tak stává součástí tohoto problému. Snad bude tedy přirozenější užívat při hovoru o problému první osobu množného čísla. („Měli bychom se možná pokusit o...“, „Co myslíte, že bychom ještě mohli...“)

8. Raději neradíme

Opatrně s radami všeho druhu. Učitel radí, je-li o to výslovně požádán a je-li k tomu kompetentní.

9. Nevědět není ostuda

Není hanbou nevědět nebo nepřiznat chybu. Obojí je lidské a možné. Důležité je uvědomit si svoji odpovědnost, snažit se odstraňovat nejen následky, ale zejména příčiny chyb, aby nedocházelo k jejich opakování. Pro opakovanou chybu se hledá omluva mnohem obtížněji.

10. Nehledejme viníka

Hledání viníka těch či jiných potíží dítěte bývá k ničemu (hledání příčin a hledání viníka není totéž). Zaměřme se raději na budoucnost.

z vašich komentářů

1. Chtělo by to i doporučení pro rodiče, jak jednat s učiteli, co po nich mohou chtít apod.
2. Problém nenafukujte, ale ani nebagatelizujte ve snaze být pozitivní. Je lepší volit zakončení věcné (zopakovat, co jsme si dohodli), než za každou cenu pozitivní.
3. Při užívání doporučených formulek (např. z bodu 2) by nemělo být znát, že je máte naučené, měly by vám „sednout do pusy“ i situace; také je důležité říkat je „partnerským“ tónem
4. Pokud vám nepřipadá „taktní“ říci rodičům, že na ně máte půl hodiny, můžete si čas schůzky přibližně stanovit již při jejím sjednávání: „Bude to asi na ... hodiny. Vyřídíme to asi za“ Omezení času obě strany přiměje jít k věci.
5. Společná dohoda by měla zahrnovat všechny tři strany – učitele, žáka i rodiče – každý může/ měl by k řešení problému přispět. Učitel by se neměl „vyjmout“ mimo situaci.
6. Zachování soukromí a diskrétnost. Nejednat před ostatními rodiči ani učiteli v kabinetu (nebo se svolením rodičů).

z vašich komentářů

7. Pojmenování viníka opravdu nepomáhá k vyřešení situace. Navíc problém je vždy v interakci. Je lepší popsat situace, které se jeví jako problematické, nehodnotit, nevinit. Nezaměňovat hledání viníka s pojmenováním příčiny.
8. Nesrovnávat žáka s jinými žáky (se sourozenci).
9. Nesnažit se být „hyperkorektní“, myslete na dobrá doporučení z Desatera, ale zůstaňte autentičtí. Jinak budete působit „svázaně“ (zejména v neverbální komunikaci) a na některé rodiče to může působit vypočítavě či bázně a bezradně.
10. Ověřování porozumění je důležité. Rodiče nejsou VŠ odborníci v pedagogice a některým vašim vyjádřením nemusejí rozumět či mohou rozumět po svém. Na vaši straně je to podobné.
11. Nekomunikovat přes dítě! Neposílejte po dítěti vzkazy rodičům → neprofesionální, zkreslené, nevyřízené, neuctivé
12. Zaměřte se více na dítě a méně na problém. Vezměte v potaz jeho situaci a pocity.
13. Otázkou, jak to vidíte vy nebo co byste navrhoval, nic nezkazíte. Když rodič neví, pak můžete poradit či doporučit. Ale nezačínějte radou.

5 rad pro rodiče a 5 rad pro učitele, jak dobře zvládnout vzájemnou komunikaci a spolupráci

○ **Pro učitele:**

- Mluvte s rodičem jako s rovnoprávným partnerem, respektujte jeho důstojnost.
- Vnímejte rodiče jako „experta“, který nejlépe zná své dítě.
- Komunikujte s rodiči přímo, ne prostřednictvím dítěte.
- Berte dítě jako plnoprávnou součást učitelstvo – rodičovské debaty o něm.
- Nevnímejte každý dotaz či kritiku jako osobní útok.

○ **Pro rodiče:**

- Nedívejte se na učitele jako protivníka, ale spolupracovníka při výchově dítěte.
- Nejednejte s ním jako s pedagogickým sluhou a respektujte jeho odbornost.
- Přicházejte do školy raději se zdvořilým dotazem, ne s odhodláním bojovat.
- Ověřujte si informace od svého dítěte, bývají často zkreslené.
- Nepomlouvejte nikdy učitele svých dětí a rozhodně ne, když to mohou slyšet.

Tomáš Feřtek: Rodiče vítáni, Praha 2011, s.95

Třídní schůzky ANO

- Stejně jako u individuálních je potřeba se na ně dobře připravit.
- Dejte rodičům důvod, aby na TS chodili: informace, možnost vyjádřit se a rozhodovat, pomoci, podílet se.
- Ptejte se rodičů, na to, co nemůžete ve třídě sami vidět a vnímat.
- Řekněte jim, jak vnímáte atmosféru, změny a problémy ve třídě.
- Požádejte někoho, aby udělal zápis, který pak přepošlete všem rodičům.
- Podrobnější článek třeba na: <http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/tridni-schuzky-zadny-strach/>

Třídní schůzky NE

- probírat záležitosti jednotlivců
- tlachat, vyprávět si historky
- mluvit o věcech školy, pro rodiče však nepřínosných
- pomlouvát ostatní učitele a vedení školy
- spílat rodičům za jejich děti
- říci rodičům, že jim vlastně nemáte co říct
- dlouhé a/nebo nepřehledné

Kam si učitelé chodí pro pomoc a vzdělání?

- **odborný a profesní tisk** – UN, Moderní vyučování, Rodina a škola
- **odborné weby** – rvp, eduin, scio, nidv, msmt, ctenarskagramotnost, zkola
- Projekty ve škole, např. Step by Step
- (bezplatné) semináře pořádané **Střediskem služeb školám** Brno, **NIDV** (Národní institut dalšího vzdělávání)
- **PPP** v místě či konzultace ve škole
- **školní či dětské psychologové**
- **centra prevence, poradenská a nízkoprahová centra**
- **orgány sociálně-právní ochrany dětí**

Kam si učitelé chodí pro pomoc a vzdělání?

- **Speciální pedagogické centrum**
- **Policie ČR**
- e- learningové programy
- Goethe Institut, Österreich Institut
- Lipka, Nadace Partnerství
- semináře pořádané na ostatních ZŠ
- IQ Roma servis Brno
- CESOP – centrum sociální prevence
- k právníkovi
- přednášky DESCARTES
- zdravotní kurzy (www.zdrsem.cz)

Kam si učitelé chodí pro radu?

- ke kolegům
- k výchovnému poradci
- metodikovi prevence
- k pracovníkům PPP
- na internet
- k vedení školy
- k pedagogické radě
- sbírají zpětnou vazbu od studentů

okruhy vzdělávání

- jazykové kurzy
- vzdělávání v oboru (aprobaci)
- pedagogika
- psychologie
- práce se skupinou
- prevence sociálně-patologických jevů
- prevence užívání drog

komentáře ke vzdělávání

- pedagogičtí pracovníci mají ze zákona nárok na 12 dní volna k samostudiu
- na mnoha školách mají ředitelé problém pouštět učitele na kurzy (finance, suplování)
- mnoho kurzů pro učitele bývá bezplatných
- mnoho učitelů se dále vzdělává ve své aprobaci, ale méně v pedagogicko-psychologických dovednostech
- mnoho učitelů si zvyšuje kvalifikaci VŠ studiem
- pokud se učitel vzdělává, většinou je to jeho vlastní iniciativa

7. domácí úkol

- Přečtěte si na www.rodicevitani.cz

dva články o schůzkách ve trojici:

<http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/schuzky-ve-trojici-maji-jednoznacne-kladny-ohlas/>

a

<http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/nejisti-rodice-autoritativni-ucitele-a-deti-v-pohode/>

- Zjistěte, co znamená značka Rodiče vítání a co je smyslem a obsahem těchto stránek.
- Do úkolu napište jednu myšlenku, která vás na stránkách zaujala, inspirovala či popudila a okomentujte ji.

8. domácí úkol

- Z několika zdrojů si prostudujte **pravidla** (pro poskytování a přijímání) **zpětné vazby**.
- Také se seznámte se schématem Johari Window (Johariho okno/mřížka).
- Připravte si z nich materiál, se kterým budete moci pracovat v semináři.

kultura ZV na celé škole (v celé třídě)

- učí žáky i učitele ji (správně) používat
- čistí vzduch, můžeme si říct, co nám nevyhovuje
- podporuje partnerský přístup
- napomáhá učitelům i žákům se rozvíjet osobnostně i profesně
- napomáhá sebepoznání i vnímání ostatních
- učí dovednosti nekritizovat, nevyhledávat chyby, ale konkrétně popisovat situace, vyvozovat z nich závěry a doporučení, která jsou pro druhého prospěšná a pomáhají mu
- pokud jde o ZV učitel – učitel, mj. působí psychohygienicky

nejzásadnější zásady poskytování ZV (pro učitele)

- buďte partnery, ne arbitry
- nejdůležitější je, aby žák mohl vaši ZV **akceptovat** (raději „ubrat“, být taktní, než to říct „natvrdo“ a zavřít si dveře) a aby pro něj byla **užitečná** (abyste mu řekli něco, co neví, nevidí, čím si není jistý, abyste mu ukázali, co může dělat jinak, v čem se může zlepšit a co rozvíjet) – nebojte se vyslovovat evidentní, ale nerýpejte se v drobných chybách, které nemají význam pro „příště“
- pokuste se nevidět situace prizmatem správně x špatně
- zvědomte si, proč ZV říkáte, co chcete sdělit

třída jako sociální skupina

- učitel je lídr i manažer (nebo leader i manager) a měl by být obojím
- udává „tón“ i organizuje
- má velký vliv na atmosféru i klima třídy – intencionální a možná i výraznější neintencionální
- dobří lídři dělají dobré třídy (a naopak)
- pokud se ve třídě něco děje, jednu z příčin můžeme najít v (ne)konání učitele

třída jako sociální skupina

- Je dobré vědět, že třída během své existence prochází **vývojem skupinové dynamiky**, jejíž fáze jsou zákonité.
- Učitel a škola ale může různými prostředky tuto dynamiku urychlit, aby se třída co nejdříve dostala do „výkonných“ fází.
- Pokud tyto fáze znáte, můžete je snadno diagnostikovat a pomoci skupině se posunout.

fáze skupinové dynamiky

1. FORMING
2. STORMING
3. NORMING
4. PERFORMING

či jinak

1. stádium SLUŠNOSTI
2. stádium PROČ-JSME-ZDE
3. stádium DĚLENÍ MOCI
4. stádium SPOLUPRÁCE
5. stádium JEDNOTA-DUCHA

více např. na http://cs.wikipedia.org/wiki/Fáze_vývoje_skupiny

Učitelovy činnosti při řízení třídy

LÍDR

- vytváří vnitřní motivaci
- vychovává příkladem
- ovlivňuje, inspiruje
- vytváří podmínky a prostředí
- soudí
- dává ZV

MANAŽER

- informuje
- přikazuje
- zakazuje
- organizuje
- nastavuje pravidla
- udržuje kázeň
- soudí
- hodnotí
- kontroluje
- vytváří vnější motivaci
- řeší problémy

Učitelův vliv na třídu

záměrný

- uplatňuje moc - trestá, oceňuje, upozorňuje, chválí, přikazuje
- nastavuje pravidla
- hraje (sociální) roli
- záměrně motivuje
- projevuje zájem
- je dobrým příkladem
- podporuje dobré procesy
- nastavuje způsob komunikace a (vzájemného) chování
- prezentuje své názory a postoje
- vytváří plán
- deleguje pravomoci
- organizuje

bezděčný

- povaha, temperament, charisma
- projevování nálady
- zkušenosti
- vzhled, oblékání, pach ☺
- styl neverbální komunikace, gesta, pohyb po třídě
- způsob komunikace, práce s hlasem, parazitická slova
- způsob chování a jednání
- způsob řešení problémů a konfliktů
- vlastní motivace
- chování mimo školu
- „žité“ názory a postoje

11. domácí úkol (důležitý)

Velmi vážně a důkladně se zamyslete nad tím, jakého žáka / klienta chcete „vytvořit“.

Kam ho chcete vést, k čemu ho budete vychovávat. Nezapomeňte vzít v potaz svůj hodnotový žebříček.

Na základě této úvahy sepište profil svého absolventa. Věnujte se jak stránce vědomostí a dovedností oborových, ale (pro tento DÚ) dejte větší důraz na kompetence, sociální a komunikační a sebevztahové dovednosti.

Poznámky k Marshmallow Challenge

- všechny podrobnosti ke stavbě na www.marshmallowchallenge.com
- doporučuji tamtéž či na YouTube shlédnout video z TED
- šikovný odpočítávací měřič času na celou obrazovku najdete na www.e.ggtimer.com

Poznámky k Marshmallow Challenge

- učení se zážitkem (zážitková pedagogika) se od „hraní si“ či hraní her liší obzvláště fází zpracování prožitého nazývanou **reflexe** či **review**
- účastníci se ohlížejí za herní situací a odpovídají (si) na otázky často kopírující Kolbův cyklus učení (vizte), své poznatky sdílejí s ostatními
- při MCH jsme použili:
 - Popište etapy výstavby – odhadněte čas.
 - Pojmenujte role v týmu.
 - Co se vám podařilo?
 - Co byste příště udělali jinak?
 - Pokuste se pojmenovat nějakou zkušenost, která je přenositelná do života.

Několik „poselství“ závěrem

- Nevnímejte „systém“ jako nepřekonatelnou překážku, hodně věcí můžete změnit vy sami!
- Respekt a úcta k žákům i rodičům se vám nemohou nevyplatit.
- Vždy jednejte tak, abyste s tím mohli dál žít. Děti mají mnohem méně prostředků, jak se bránit či něco řešit.
- Máte velkou odpovědnost, ale netrapte se vinou, když se něco nedaří. Nebojte se požádat o pomoc.
- Dělejte i něco jiného než učitelování, velmi to vaši práci obohatí. Také mějte názory a jednejte podle nich, to vytváří osobnost.